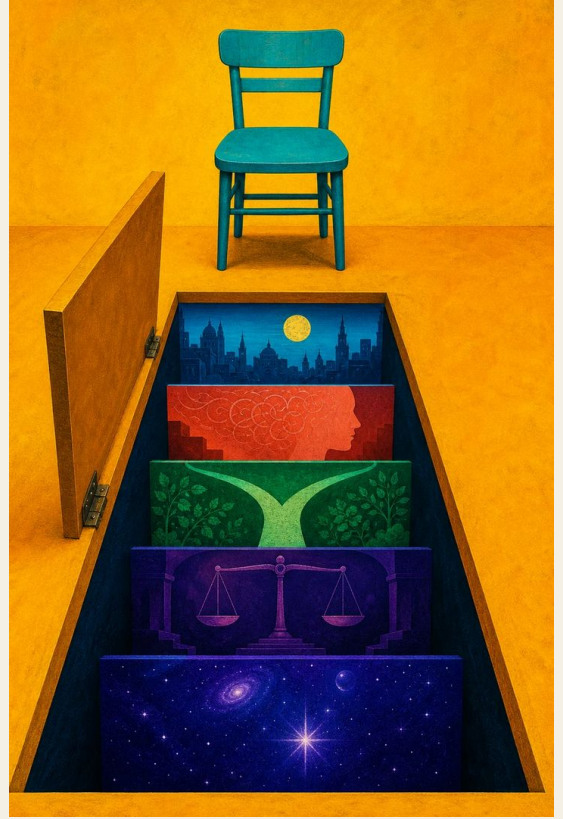

THOMAS NAGEL

Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor?

29 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

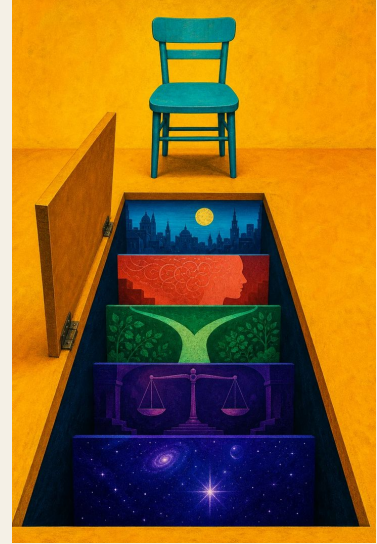
Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Şu anda bu yazıyı gerçekten bir ekranda mı okuyorsunuz, yoksa bütün deneyim beyninize verilen kusursuz bir rüya mı? Böyle bir soru günlük işi durdurmaz ama bildiğimizi sandığımız zeminin ne kadar derin olduğunu gösterir. Nagel felsefeye tam bu huzursuzluktan girer.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Dış dünyanın varlığından özgür iradeye, ahlaktan ölüme ve hayatın anlamına kadar felsefenin büyük sorularını gündelik akılla açan kısa ama derin bir başlangıç kitabı.

Kitap hazır cevap deposu değildir. Her bölüm bir düşüncüyü sonuna kadar izleyip alışılmış cevabın nerede zorlandığını gösterir. Amaç filozof adı ezberlemek değil, kendi inancınızın dayandığı görünmez varsayımı fark etmektir.

Bu rehber, Thomas Nagel tarafından kurulan düşünce yolunu gündelik sahneler, tarihsel bağlam, güçlü örnekler ve önemli itirazlarla birlikte izler. Amaç sınav notu çıkarmak değil, kitabın okurun bakışını tam olarak nerede değiştirdiğini görünür kılmaktır.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Ölüm neden kötü?
02	Felsefe gündelik kesinliği bozar	13	Doğmadan önceki hiçlik neden korkutmuyor?
03	Yalnız kendi zihnimden emin olabilir miyim?	14	Hayatın anlamı dışarıdan mı gelir?
04	Başka zihinler nerede?	15	Uzak bakış her şeyi komik yapar
05	Zihin yalnız beyin midir?	16	Kesin cevap olmadan yaşamak
06	Sözcük anlamını nereden alır?	17	Felsefe bakış değiştirme sanatıdır
07	Özgür irade için rastlantı yetmez	18	Kitabın en kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Beyin kararı benden önce verirse	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Doğru yalnız çoğunluğun kararı mı?	20	Bugünkü hayata taşınan üç soru
10	Neden ahlaklı olayım?	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Eşitsizlik ne zaman haksızdır?		

Felsefe gündelik kesinliği bozar

Felsefe uzak uzmanlık değil herkesin kullandığı düşüncelerin temelini sorgulamaktır. 'Biliyorum', 'doğru', 'özgürce seçtim' ya da 'bu haksız' dediğimizde zaten felsefi varsayımlar taşıyoruz. Yazarın asıl hamlesi, tanıdık görünen bu olayı başka bir merceğin altına koymaktır; mesele tek bir örnek değil, örnekleri birbirine bağlayan düzendir.

Sandalyenin sağlamlığını düşünmeden otururuz; biri 'bunu nereden biliyorsun?' deyince günlük güven bilgi problemine dönüşür.

Her şeyi sürekli sorgulamak yaşamı imkânsızlaştırabilir. Felsefi kuşku pratik kararın yerine değil, kavramların sınırını görmek için kullanılır. Ayrıca sonraki araştırmaların ve farklı deneyimlerin eklediği ayrıntılar vardır. Klasik bir eseri canlı tutan şey, ona itiraz edilebilmesi ve yine de iyi sorular bırakabilmesidir.

Gün içinde kesin söylediğiniz bir cümleyi seçip hangi kanıt ve varsayıma dayandığınızı yazın.

Bu durağı biraz daha yakından düşündüğümüzde, “Felsefe gündelik kesinliği bozar” başlığının yalnız kendi örneğini değil Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Yalnız kendi zihnimden emin olabilir miyim?

Doğrudan eriştiğimiz şey deneyimlerimizdir; dış dünyanın bu deneyimlere uygun olduğunu varsayarsınız. Rüya ya da kusursuz aldatma ihtimali, duyuların kendi doğruluğunu yine duyularla kanıtlamasının döngüsünü gösterir. Bu fikir ilk bakışta kuru bir tanım gibi durabilir, fakat kitabın geri kalanında hangi ayrıntıları görüp hangilerini kaçıracağımızı belirleyen anahtar tam da budur.

Rüyada koşarken yol gerçek görünür; uyandığınızda bütün sahnenin zihinde kurulduğunu anlarsınız. Şimdi uyanık olduğunuzu hangi kesin işaretlerle kanıtlarsınız?

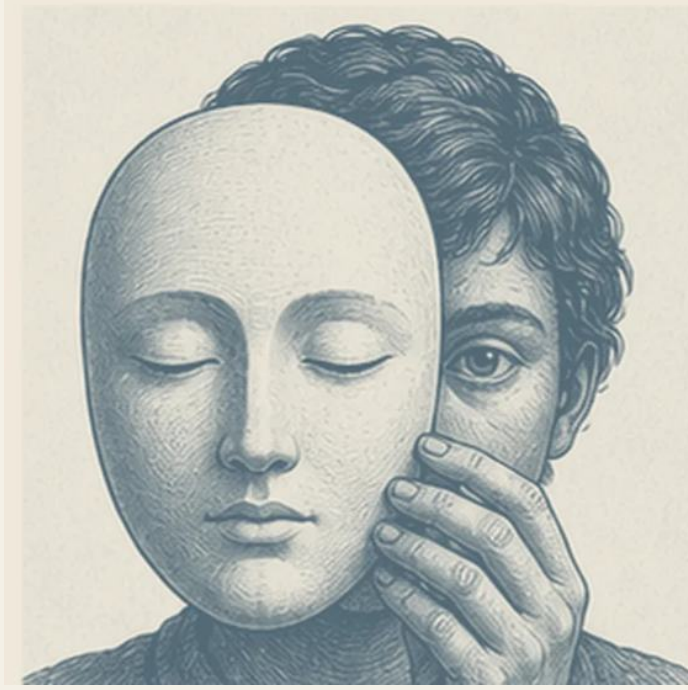
Kuşkucu ihtimalin mantıken çürütülememesi dış dünyanın olmadığına kanıt değildir. En iyi açıklama, ortak ve dirençli dünyanın gerçekten var olmasıdır. Okurun dikkat etmesi gereken yer tam burasıdır: açıklayıcı bir benzetme ile gerçek dünyanın bütün karmaşıklığı aynı şey değildir.

Bir iddiada yüzde yüz kesinlik aramakla makul gerekçe aramak arasındaki farkı koruyun.

Yalnız kendi zihnimden emin olabilir miyim? — devam

Aynı bağlantıya başka bir açıdan bakarsak, “Yalnız kendi zihnimden emin olabilir miyim?” başlığının yalnız kendi örneğini değil Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Başka zihinler nerede?

Kendi acımızı içерiden yaşar, başkasının acısını yalnız davranış ve sözden çıkarırız. Başka zihin problemi, insanların otomata değil deneyim sahibi olduğuna nasıl inandığımızı sorar. Burada ileri sürülen şey değişmez bir doğa yasası değil, olayların çoğu zaman neden beklediğimizden farklı geliştiğini açıklayan bir düşünme aracıdır.

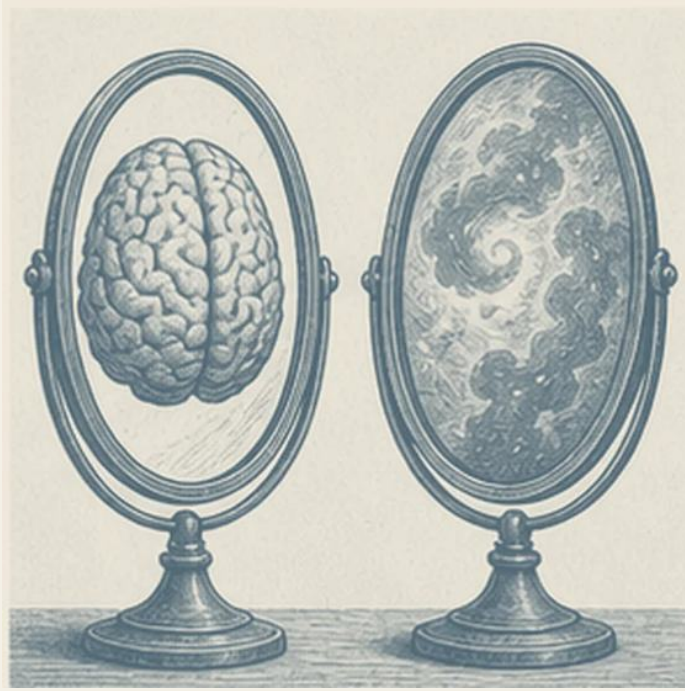
Arkadaşınız elini yaktığında yüzü kasılır; siz onun acısını görmez, kendi acı deneyiminize benzer belirtilerden çıkarırsınız.

Davranış her zaman deneyimi doğru yansıtmaz; insan acısını saklayabilir, rol yapabilir veya iletişim kuramayabilir. Yine de ortak beden ve yaşam en iyi gerektirir. Karşı örnekler özellikle değerlidir; çünkü hangi koşulun eksik olduğunu gösterir ve iddiayı kaba genellemeden daha hassas bir açıklamaya taşır.

Birinin duygusunu kesin bildiğinizi söylemek yerine anlatısını, davranışını ve koşulunu birlikte dinleyin.

Örneğin arkasındaki mekanizmayı yavaşlattığımızda, “Başka zihinler nerede?” başlığının yalnız kendi örneğini değil Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınayabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

Zihin yalnız beyin midir?

Düşünce ve duygu beyin durumlarıyla sıkı bağlıdır; yine de öznel deneyimin fiziksel tarifte nasıl yer aldığı tartışmalıdır. Bir nöron haritası acının nasıl hissettirdiğini eksiksiz içerir mi? Bölümün gücü, büyük iddiayı gündelik hayatın içine indirmesinde yatar: görünmez kabul ettiğimiz ilişki görünür olunca eski açıklama artık yetmez.

Bir şarkının dosya biçimini ve hoparlör titreşimini bilmek melodinin insanda uyandırdığı hüznü anlatmaya yetmeyebilir; ama müzik de titreşimsiz gelmez.

Fiziksel açıklamadaki eksikliği ruh adlı ayrı maddeye kanıt saymak aceledir. Düalizm de zihin ile bedenin nasıl etkileştiğini açıklamak zorundadır. Yazarın dili zaman zaman kesin görünse de okurun burada olasılık, bağlam ve karşı örnek payını açık tutması gerekir; aksi halde açıklama yeni bir dogmaya dönüşür.

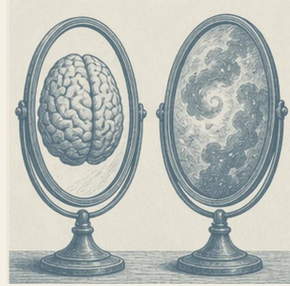
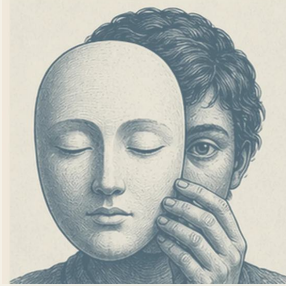
Bir sorun için 'beyinde' demenin mekanizmayı gerçekten açıklayıp açıklamadığını, hangi düzeyin hâlâ eksik kaldığını sorun.

Zihin yalnız beyin midir? — devam

Kitabın bu bölümünü gündelik karara çevirdiğimizde, “Zihin yalnız beyin midir?” başlığının yalnız kendi örneğini değil Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? boyunca yinelenen ana soruyu da taşıdığı görülür. İlk sahnede anlatılan durum ile bölümün sonunda açılan güncel sorun yan yana konduğunda, neden tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın yetersiz kaldığı anlaşılır. Burada önemli olan ayrıntıları çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini fark etmektir. Böyle okunduğunda kavram, soyut bir tanım olmaktan çıkar ve karşılaştığımız yeni bir durumda kendi başımıza sınavabileceğimiz canlı bir düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

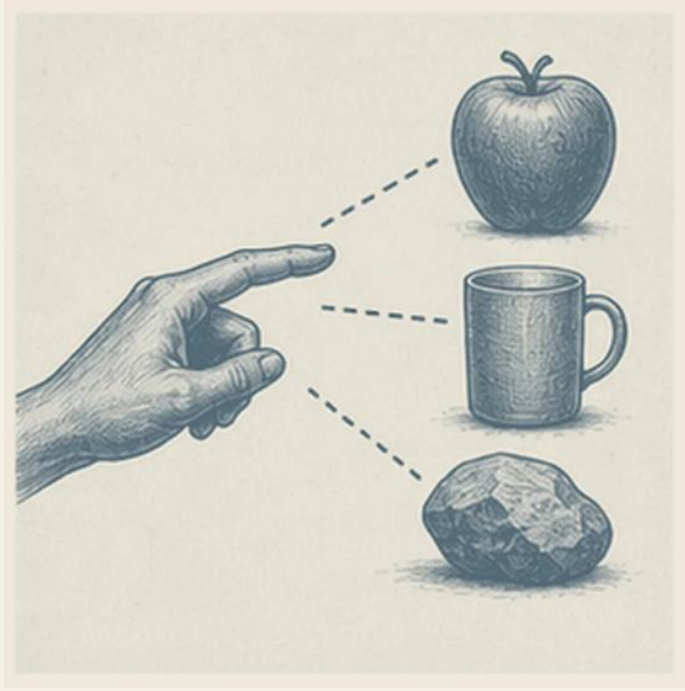
- Felsefe gündelik kesinliği bozar
- Yalnız kendi zihnimden emin olabilir miyim?
- Başka zihinler nerede?
- Zihin yalnız beyin midir?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Sözcük anlamını nereden alır?
- Özgür irade için rastlantı yetmez
- Beyin kararı benden önce verirse
- Doğru yalnız çoğunluğun kararı mı?

Bağlantı sorusu: “Felsefe gündelik kesinliği bozar” ile “Zihin yalnız beyin midir?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Sözcük anlamını nereden alır?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Sözcük anlamını nereden alır?

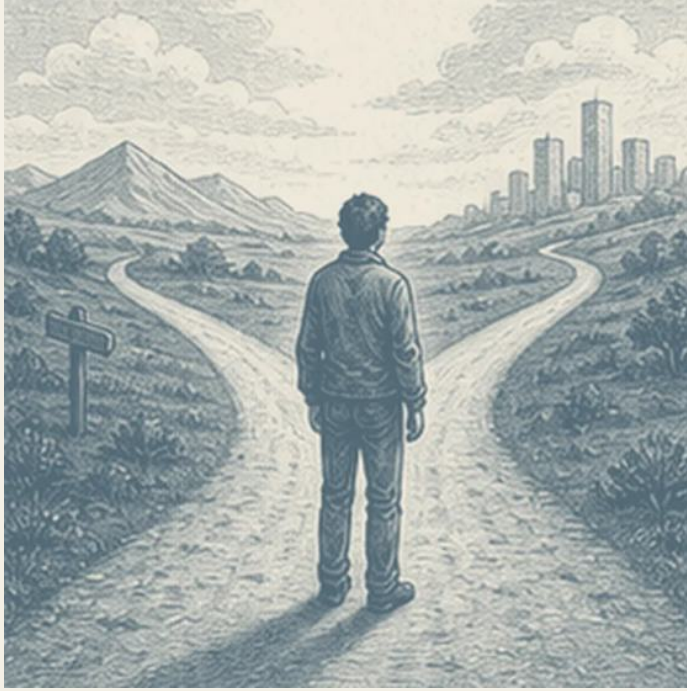
Bir kelimenin anlamı yalnız kafamızdaki görüntü değildir; ortak kullanım, kurallar ve dünyadaki nesnelerle ilişki taşır. Herkes 'masa'dan başka görüntü kurabilir ama aynı sözcükle birlikte iş yapabilir. Bu ayrımı korumak önemlidir; çünkü iki kavram birbirine karıştığında yazarın kanıtı kolayca slogana, hatta tam tersine çevrilebilir.

Çocuk 'su' derken kimyasal formül bilmez; susadığında uzatılan bardağı ve çevresinin kullanımını öğrenir. Anlam kişisel resimden genişir.

Toplumsal kullanım anlamı sabitlemez; metafor, yeni teknoloji ve çatışma kelimeleri değiştirir. Bağlam önemlidir. Bu eleştiri, yazarın ana düşüncesini çöpe atmak yerine ölçüsünü belirler. Ölçüsü bilinen fikir, hayranlık uyandıran ama belirsiz bir slogandan daha kullanışlıdır.

Bir tartışmada aynı kelimeyi kullanıp farklı şey kastettiğinizi fark ettiğinizde örnek olay üzerinden ortak kullanım sınırı çizin.

Özgür irade için rastlantı yetmez

Eğer her eylem önceki nedenlerin zorunlu sonucuysa başka türlü davranabilir miydik? Fakat eylem nedensiz rastlantıysa da bize ait görünmez. Özgürlük, zorunluluk ile rastgelelik arasında kolay yer bulmaz. Kitap bu noktada okuru uzaktan seyreden biri olmaktan çıkarır ve kendi alışkanlıklarının da aynı düzenin içinde bulunduğunu fark etmeye çağırır.

Restoranda seçiminiz gen, alışkanlık, fiyat ve açlıkla belirlenmişse ne kadar özgürsünüz? Garson yazı tura atsa seçim daha çok sizin olmaz.

Nedensellik sorumluluğu mutlaka yok etmez. Kişinin nedenlere duyarlı düşünmesi, zorlamadan hareket etmesi ve karakterini zamanla şekillendirmesi başka özgürlük anlayışı sunar. Bu noktada yazarın betimlediği durumla savunduğu değer birbirinden ayrılmalıdır. Bir şeyin nasıl işlediğini göstermek, onun böyle işlemesi gerektiğini söylemek değildir.

Bir kararı değerlendirirken 'nedensiz miydi?' yerine kişi bilgiyi anlayabildi mi, baskı var mıydı ve davranış kendi değerlerinden mi çıktı diye sorun.

Beyin kararı benden önce verirse

Eylemden önce beyin etkinliği bulunması kararı yapan benden ayrı gizli fail olduğunu göstermez; beyin süreçleri zaten kişinin parçasıdır. Sorun kararın hangi zaman ölçeğinde ve hangi denetimle oluştuğudur. Savın ilginç tarafı yalnız ne söylediği değildir; doğruysa hangi eski açıklamayı bırakmamız ve hangi yeni soruyu sormamız gerektiğini de değiştirir.

Elinizi kaldırmadan önce motor hazırlık başlar; ama işten ayrılma kararı aylarca düşünme, konuşma ve plan içerir. İki kararı aynı milisaniye ölçüsüne sıkıştırmak yanıltır.

Sinirbilim bulguları felsefi özgürlük tanımını tek başına seçemez. Deney görevi ile gerçek yaşam kararı arasındaki fark büyüktür. Bu sınır, kitabı değersizleştirmez. Tersine, güçlü bir fikri her kapıyı açan sihirli anahtar olmaktan kurtarıp gerçekten işe yaradığı kapılarda kullanmamızı sağlar.

Bir bilim haberinin 'özgür irade çürütüldü' sonucuna varırken hangi basit hareketi ölçtüğünü kontrol edin.

Doğru yalnız çoğunluğun kararı mı?

Ahlaki yargılar toplumdan öğrenilir; fakat bundan yalnız toplum onayıyla doğru oldukları sonucu çıkmaz. Kölelik geçmişte kabul gördüğü hâlde kurbanın acısı ve eşitlik gerekçesi eleştiri zemini sağlar. Bu nedenle bölüm, tek başına ezberlenecek sonuç değil, sonraki örnekleri taşıyan bir köprü gibi okunmalıdır.

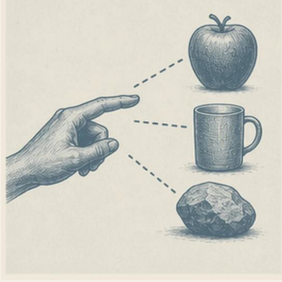
Bir sınıfın tamamı sessiz öğrenciyi dışlarsa davranış yaygınlaşır ama adil olmaz. Çoğunluk kuralı olguyu, haklılık ayrı gerekçeyi anlatır.

Evrensel ahlak iddiası kendi kültürümüzü ölçü yapma riskini taşır. İlkeyi farklı konumlarda, özellikle zarar görenin gözünden sınamak gerekir. Kitabın yazıldığı tarih, kullanılan dil ve seçilen örnekler de merceğin kenarını oluşturur. Görüntü güçlü olabilir ama bütün dünyayı tek başına kapsamaz.

Bir kuralı savunurken 'herkes böyle yapıyor' yerine o kuraldan etkilenen herkes için hangi gerekçenin kabul edilebilir olduğunu sorun.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Sözcük anlamını nereden alır?
- Özgür irade için rastlantı yetmez
- Beyin kararı benden önce verirse
- Doğru yalnız çoğunluğun kararı mı?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Neden ahlaklı olayım?
- Eşitsizlik ne zaman haksızdır?
- Ölüm neden kötü?
- Doğmadan önceki hiçlik neden korkutmuyor?

Bağlantı sorusu: “Sözcük anlamını nereden alır?” ile “Doğru yalnız çoğunluğun kararı mı?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Neden ahlaklı olayım?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Neden ahlaklı olayım?

Kişisel çıkar ile ahlaki gerekçe çatıştığında 'neden başkasını önemseyeyim?' sorusu doğar. Nagel başka kişinin acısının yalnız ona ait olduğu için önemsiz sayılamayacağını, bakış açımızı kendimizden genişletmemiz gerektiğini düşündürür. Yazarın asıl hamlesi, tanıdık görünen bu olayı başka bir merceğin altına koymaktır; mesele tek bir örnek değil, örnekleri birbirine bağlayan düzendir.

Cüzdanı bulan kişi yakalanmayacağını biliyorsa geri vermek için ödül korkusu yetmez. Kaybedenin hayatını kendi planı kadar gerçek görebilmesi gerekir.

Tarafsız bakış insanın yakınlarına özel bağlılığını tümüyle silemez. Ahlak, eşit önem ile gerçek ilişkiler arasında denge ister. Ayrıca sonraki araştırmaların ve farklı deneyimlerin eklediği ayrıntılar vardır. Klasik bir eseri canlı tutan şey, ona itiraz edilebilmesi ve yine de iyi sorular bırakabilmesidir.

Bir çıkar çatışmasında kararı kendi adınızı ve karşı tarafın adını bilmeden verseydiniz neyi adil bulacağınızı deneyin.

Eşitsizlik ne zaman haksızdır?

İnsanların yetenek, aile ve şans bakımından farklı başlaması, başarı ödülünün ne kadarını hak ettiğimiz sorusunu açar. Çaba önemlidir ama çaba gösterebilecek beden, eğitim ve güvenlik de dağıtılmış koşullardır. Bu fikir ilk bakışta kuru bir tanım gibi durabilir, fakat kitabın geri kalanında hangi ayrıntıları görüp hangilerini kaçıracağımızı belirleyen anahtar tam da budur.

Aynı yarışta biri başlangıç çizgisinde, diğeri yüz metre gerideyse yalnız bitiş süresine bakmak adil görünmez. Fakat herkesi aynı sonuca zorlamak da çabayı siler.

Şansın rolü bütün kişisel sorumluluğu yok etmez. Adalet hem koşulları düzeltme hem insanın seçimlerini ciddiye alma yolları arar. Okurun dikkat etmesi gereken yer tam burasıdır: açıklayıcı bir benzetme ile gerçek dünyanın bütün karmaşıklığı aynı şey değildir.

Bir başarı hikâyesinde kişinin emeği kadar ona sunulan yol, zaman, sağlık ve destek altyapısını da görün.

Ölüm neden kötü?

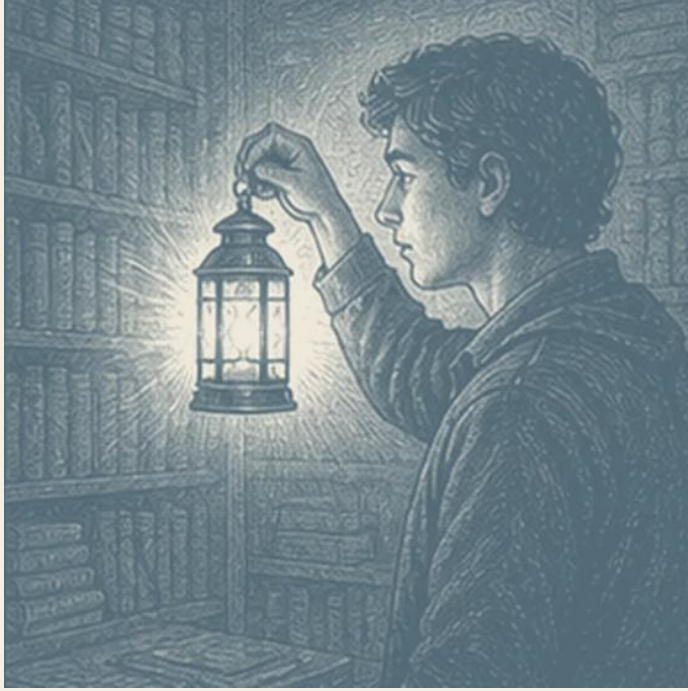
Ölüm sırasında hissedilen bir durum olmayabilir; yine de gelecekte yaşayabileceğimiz deneyimleri elimizden aldığı için kötü sayılabilir. Kayıp, ölümden sonra acı çeken bir ben olmasa da yaşam çizgisinde eksilme yaratır. Burada ileri sürülen şey değişmez bir doğa yasası değil, olayların çoğu zaman neden beklediğimizden farklı geliştiğini açıklayan bir düşünme aracıdır.

Yarınki buluşmayı kaçırmak bugün üzebilir; ölüm bütün yarınları kapatır. Zarar yalnız acı anı değil mümkün hayatın kaybıdır.

Çok uzun yaşamın her zaman daha iyi olduğu kesin değildir. Kimlik, sıkıntı ve yenilenme soruları sonsuz yaşam hayalini karmaşılaştırır. Karşı örnekler özellikle değerlidir; çünkü hangi koşulun eksik olduğunu gösterir ve iddiayı kaba genellemeden daha hassas bir açıklamaya taşır.

Ölüm korkusunda acıdan mı, ayrılıktan mı, yarım kalan gelecekte mi korktuğunuzu ayırın.

Doğmadan önceki hiçlik neden korkutmuyor?

Ölümünden sonraki yokluk ile doğumdan önceki yokluk simetrik görünür; fakat gelecek planlarımız ve ileriye dönük benlik duygumuz ölümü farklı hissettirir. Zaman yönü duygusal önem yaratır. Bölümün gücü, büyük iddiayı gündelik hayatın içine indirmesinde yatar: görünmez kabul ettiğimiz ilişki görünür olunca eski açıklama artık yetmez.

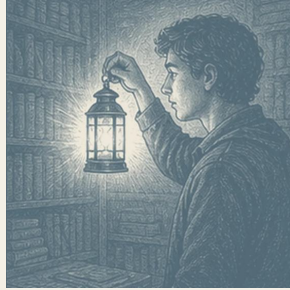
Geçen yıl gidemediğiniz tatil üzebilir ama doğmadan yüz yıl önceki tatili kaçırmış sayılmazsınız. Gelecek, beklentiyle şimdiki hayatın parçasıdır.

Bu asimetri ölüm korkusunu tamamen haklı ya da haksız yapmaz; insanın zamansal varlık oluşunu açıklar. Yazarın dili zaman zaman kesin görünse de okurun burada olasılık, bağlam ve karşı örnek payını açık tutması gerekir; aksi halde açıklama yeni bir dogmaya dönüşür.

Gelecek planının bugünkü anlamı nasıl taşıdığını ve fanilik bilgisinin öncelikleri nasıl değiştirebileceğini düşünün.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Neden ahlaklı olayım?
- Eşitsizlik ne zaman haksızdır?
- Ölüm neden kötü?
- Doğmadan önceki hiçlik neden korkutmuyor?

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Hayatın anlamı dışarıdan mı gelir?
- Uzak bakış her şeyi komik yapar
- Kesin cevap olmadan yaşamak
- Felsefe bakış değiştirme sanatıdır

Bağlantı sorusu: “Neden ahlaklı olayım?” ile “Doğmadan önceki hiçlik neden korkutmuyor?” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Hayatın anlamı dışarıdan mı gelir?” bu yolu nasıl değiştirebilir?

DOKUZUNCU KISIM · ANLAM

14. DURAK

Hayatın anlamı dışarıdan mı gelir?

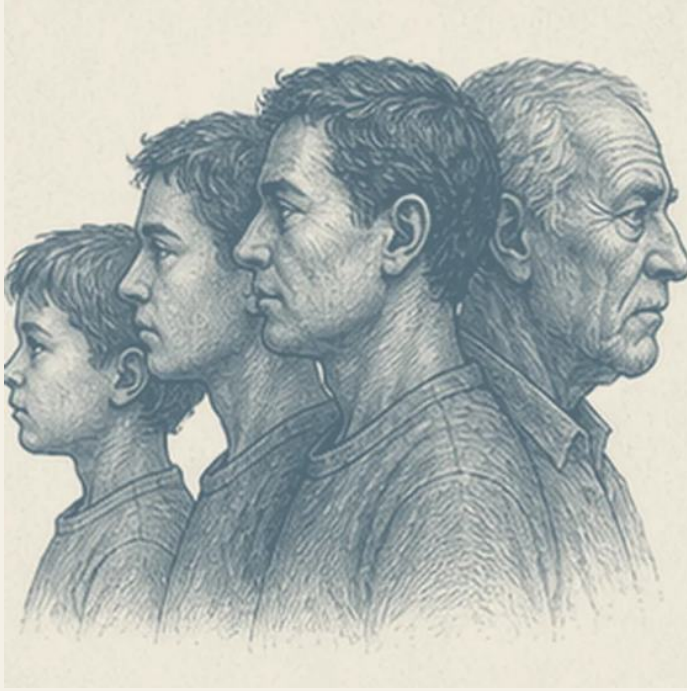
Evrenin bize görev vermemesi hayatın anlamsız olduğunu zorunlu kılmaz. Anlam sevgi, iş, merak ve bağlılık içinde içeriden kurulabilir; fakat bunların kozmik ölçekte küçük olması insanı rahatsız eder. Bu ayrımı korumak önemlidir; çünkü iki kavram birbirine karıştığında yazarın kanıtı kolayca slogana, hatta tam tersine çevrilebilir.

Bir çocuğun gece korkusunu yatıştırmak galaksi tarihinde iz bırakmaz ama o an iki insan için gerçektir. Ölçeğin küçüklüğü değeri sıfırlamaz.

Kişisel anlam yalnız istediğimiz şeyi seçmek değildir; başkalarına zarar veren amaç yoğun hissedilse de ahlaken iyi olmayabilir. Bu eleştiri, yazarın ana düşüncesini çöpe atmak yerine ölçüsünü belirler. Ölçüsü bilinen fikir, hayranlık uyandıran ama belirsiz bir slogandan daha kullanışlıdır.

Bir uğraşın anlamını ün ve sonsuz iz yerine dikkatinizi, ilişkinizi ve çevrenizdeki hayatı nasıl değiştirdiğiyle ölçün.

Uzak bakış her şeyi komik yapar

Kendi hedeflerimizi içeriden çok ciddi, evren ölçeğinden bakınca küçük görürüz. Nagel bu çift bakışın hayatı tamamen değersizleştirmek yerine mizah ve alçakgönüllülük yaratabileceğini düşündürür. Kitap bu noktada okuru uzaktan seyreden biri olmaktan çıkarır ve kendi alışkanlıklarının da aynı düzenin içinde bulunduğunu fark etmeye çağırır.

Toplantıda sunum hatası dünyanın sonu gibi gelir; aynı akşam yıldızlara bakınca olayın ölçüsü değişir. Yine de ertesi gün düzeltme yapmak gerekir.

Kozmik küçüklük acıyı hafife alma bahanesi olamaz. Küçük canlılar için küçük olaylar bütün dünyadır. Bu noktada yazarın betimlediği durumla savunduğu değer birbirinden ayrılmalıdır. Bir şeyin nasıl işlediğini göstermek, onun böyle işlemesi gerektiğini söylemek değildir.

Kaygı anında olayı hem içeriden ciddiye alın hem beş yıl ve kozmik ölçekten görün; iki bakışı birlikte tutun.

Kesin cevap olmadan yaşamak

Felsefi sorunların bazıları tek deneyle kapanmaz. Nagel okuru belirsizliği başarısızlık değil düşüncenin dürüst sonucu olarak taşımaya çağırır; güçlü görüş karşı soruyu da açık bırakır. Savın ilginç tarafı yalnız ne söylediği değildir; doğruysa hangi eski açıklamayı bırakmamız ve hangi yeni soruyu sormamız gerektiğini de değiştirir.

İki sağlam köprü tasarımı arasında karar veremeyen mühendis daha çok veri ister; temelin belirsiz olduğunu söylemek bilgisizlik değil güvenliktir.

Sonsuz kuşku karar vermekten kaçışa dönüşebilir. Pratik yaşamda en iyi gerekçeyle hareket edip fikri düzeltmeye açık olmak gerekir. Bu sınır, kitabı değersizleştirmez. Tersine, güçlü bir fikri her kapıyı açan sihirli anahtar olmaktan kurtarıp gerçekten işe yaradığı kapılarda kullanmamızı sağlar.

Bir konuda geçici kanaatinizi ve onu değiştirecek kanıtı aynı cümlede yazmayı deneyin.

Felsefe bakış değiştirme sanatıdır

Kitabın ortak yöntemi aynı soruna birinci kişi, başkasının gözü ve evrensel bakıştan bakmaktır. Çatışma çoğu kez tek bakışın kendini bütün gerçeklik sanmasından doğar. Bu nedenle bölüm, tek başına ezberlenecek sonuç değil, sonraki örnekleri taşıyan bir köprü gibi okunmalıdır. Kavgada kendi niyetinizi, karşı tarafın yaşadığı sonucu ve dış gözlemcinin göreceği kuralı ayrı ayrı yazınca olayın biçimi değişir.

Hiçbir bakış tamamen tarafsız değildir; dış göz de tarih ve dil taşır. Yine de konum değiştirmek kör noktayı azaltır. Kitabın yazıldığı tarih, kullanılan dil ve seçilen örnekler de merceğin kenarını oluşturur. Görüntü güçlü olabilir ama bütün dünyayı tek başına kapsamaz.

Zor kararda üç sandalye koyup kendiniz, etkilenen kişi ve tarafsız göz adına ayrı cümleler kurun.

SON DURAKLAR · SINIRLAR

18. DURAK

Kitabın en kolay yanlış anlaşılacağı yer

Kitap her şeyden kuşku duyup hiçbir şeye inanmamayı öğretmez. Kesinlik, gerekçe ve pratik güven arasındaki farkı gösterir; düşünceyi durdurmak yerine hangi inancın ne kadar güçlü temele sahip olduğunu dürüstçe tartmaya çağırır.

Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? tek cümlelik bir parola gibi kullanıldığında, yazarın örnekler arasında kurduğu neden zinciri kaybolur. Doğru okuma, iddianın hangi koşullarda çalıştığını ve hangi durumda başka bir açıklamaya ihtiyaç duyduğunu birlikte göstermelidir.

Bu nedenle okur, eserden aklında kalan en güçlü cümleyi seçip hemen ardından iki şey sormalıdır: Yazar bunu hangi sahneyle destekledi ve kitabın kendisi bu cümlelerin sınırını nerede çizdi? Thomas Nagel ile verimli tartışma böyle başlar.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA**19. DURAK****Kitap hakkında süren tartışma**

Nagel'in kısa giriş kitabı teknik jargon kullanmadan temel problemleri gerçek güçleriyle göstermesiyle sevilir. Çözümleri ayrıntılı savunmaması başlangıç kitabının bilinçli tercihidir; okuru kendi gerekçesini kurmaya ve daha geniş tartışmalara geçmeye iter.

Bir eserin çok tartışılması başarısız olduğu anlamına gelmez. Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? için yapılan itirazların bir bölümü kullanılan kanıta, bir bölümü kavramların genişliğine, bir bölümü de yazarın görmediği insan deneyimlerine yönelir.

Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? için en adil tutum iki uçtan da kaçınmaktır: Kitabı yalnız ünü yüzünden dokunulmaz saymamak ve bazı ayrıntıları eskidi diye açtığı bütün soruları değersizleştirmemek. Eleştiri, metnin nerede hâlâ canlı olduğunu daha iyi gösterir.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugünkü hayata taşınan üç soru

Bu inancı gerçekten nereden biliyorum? Aynı olayı başka kişinin ve tarafsız gözün açısından nasıl görürüm? Kesin cevap bulamazsam hangi gerekçeyle geçici olarak hareket etmeliyim?

Bu sorular Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? için hazırlanmış küçük bir kontrol listesi değil, gündelik hayatı daha dikkatli görmek için bir mercektir. Evde, işte, haber okurken veya bir karar verirken aynı ilişkiyi farklı kılıklarda yakalamaya yardım eder.

Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? üzerine cevapların hemen gelmemesi bir eksiklik değildir. İyi kitap bazen hazır çözüm vermek yerine yanlış soruyu bıraktırır; insanın daha önce doğal sandığı bir şeyi yeniden görmesini sağlar.

SON DURAKLAR · ÖZ

21. DURAK

Bir cümlede kitabın özü

Felsefe gündelik hayatın altında duran bilgi, zihin, özgürlük, ahlak, ölüm ve anlam sorularını görünür kılar; cevap kadar, kendi kesinliğimizin sınırını dürüstçe görebilmek önemlidir.

Akılda kalacak son görüntü, sıradan bir sandalyenin altından dış dünya, başka zihin, özgür irade, adalet ve yıldızlı anlam sorularına açılan merdivendir. Bu görüntü kitabın bütün ayrıntılarının yerini tutmaz; fakat ana soruya geri dönmek istediğinizde güvenilir bir işaret levhası olur.

Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? adlı özgün eseri okumak, burada özetlenen yolun ayrıntılarını, ritmini ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehberin görevi kapıyı kapatmak değil, kapının ardında neden ilginç bir oda bulunduğunu göstermektir.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

- [1] Oxford University Press - What Does It All Mean?
[2] New York University - Thomas Nagel
[3] Internet Encyclopedia of Philosophy - Thomas Nagel

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Bütün Bunlar Ne Anlama Geliyor? adlı özgün eseri okumak, burada özetlenen yolun ayrıntılarını, ritmini ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehberin görevi kapıyı kapatmak değil, kapının ardında neden ilginç bir oda bulunduğunu göstermektir.